663 అత్యున్నత న్యాయస్థానాల నివేదికలు [1996] 3 S.C.R.

బీహార్ రాష్ట్రం మరియు ఏఎన్ఆర్

వర్సెస్

రాంచీ సమతా పార్టీ మరియు ఏఎన్ఆర్

మార్చి 19, 1996

[కె.రామస్వామి, ఎస్.పి.బరూచా మరియు కె.ఎస్.పరిపూరణ్ న్యాయమూర్తులు]

భారత రాజ్యాంగం, 1950: అధికరణలు 136 మరియు 256 –ఏడవ షెడ్యూలు – లిస్టు I– ఎంట్రీ 80.

ఢిల్లీ స్పెషల్ పోలీసు చట్టం, 1946: సెక్షన్ 6.

బీహార్ రాష్ట్రం పశు సంవర్ధక శాఖ–విద్యా సహకార మరియు మత్స్య శాఖ–భారీ స్థాయిలో ప్రజా నిధుల దుర్వినియోగం అక్రమ లావాదేవీలు మరియు ఖాతాల తారుమారు–రాష్ట్ర పోలీసుల ద్వారా దర్యాప్తు– అధికరణం 226 ప్రకారం న్యాయస్థానం అధికారం వినియోగించుకుని రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అనుమతి లేకుండా సిబిఐ దర్యాప్తుకు ఆదేశించడం–ఆదేశం రాష్ట్ర పోలీసులను అవహేళన చేసేందుకు కాకుండా ప్రజా పరిపాలనలో జరిగిన అవినీతిపై దర్యాప్తు కొరకు చేయబడింది –ఇచ్చిన ఆదేశం న్యాయమైనది మరియు సరైనది మరియు అధికరణ 136 ప్రకారం ఎటువంటి జోక్యం అవసరం లేదన్న విషయం స్వాగతించబడింది–ఉన్నత న్యాయస్థానం యొక్క ఆదేశాలను సవరిస్తూ, దానికి సంబంధించిన వ్యక్తులందరితో చట్టప్రకారం వ్యవహరించాలని, దీనిగా నిర్ణయించడమైనది–దర్యాప్తు మొత్తం పాట్నా ఉన్నత న్యాయస్థానం ప్రధాన న్యాయమూర్తి పర్యవేక్షణలో జరగాలి–రాష్ట్ర అనుమతి లేకుండా ఉన్నత న్యాయస్థానం సిబిఐ దర్యాప్తుకు ఆదేశించడం ఇప్పటికే ఒక రిఫరెన్స్ విషయం గా రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ముందు ఉండడం వల్ల ఈ విషయం లోకి ప్రవేశించడం లేదు.

సివిల్ అప్పీలేట్ న్యాయ పరిధి: 1996 కు చెందిన సివిల్ అప్పీలు నెంబర్ 5177 మొదలైనవి.

పాట్నా ఉన్నత న్యాయస్థానం యొక్క 11.3.96 నాటి 1996–ఆర్ కి సంబంధించిన సి.డబ్ల్యు.జె.సి నెంబర్ 459 కి చెందిన తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి.

హాజరైన పార్టీలు తరఫున, సోలి జె సొరాబ్జీ, ఎఫ్ ఎస్ నారీమన్, పి పి రావు, శాంతి భూషణ్, అరుణ్ జైట్లీ, ఓ పి శర్మ, రాజీవ్ ధావన్, రామేశ్వర్ ప్రసాద్, శశి అనుగ్రహ, బి బి సింగ్, జంషెడ్ బే, ప్రశాంత్ భూషణ్, మనిందర్ సింగ్, ప్రతిభ ఎం సింగ్, రవి శంకర్ ప్రసాద్, రాకేష్ ప్రసాద్, సుశీల్

కుమార్ మోడీ, శ్రీమతి నణిత శర్మ,రంజీ థామస్, ప్రశాంత్ చౌదరి, వి కే షా, ప్రమోద్ కుమార్, గోపాల్ సింగ్ మరియు శ్రీమతి విమలా సిన్హా

న్యాయస్థానం ద్వారా ఈ క్రింది ఉత్తర్వు జారీ చేయబడింది.

సెలవు (లీవ్) మంజూరు చేయబడింది.

ఇరుపక్షాల గౌరవ న్యాయవాదుల వాదనలు వినడం జరిగింది.

ప్రత్యేక అనుమతి ద్వారా ప్రవేశపెట్టబడిన ఈ అప్పీళ్లు మార్చి 11 ,1996 నాటి పాట్నా ఉన్నత న్యాయస్థానంలోని డివిజన్ బెంచ్ ద్వారా 1996 మరియు బ్యాచ్ కు చెందిన సి.డబ్ల్యు.జే.సి నెంబరు :459 కు ఇవ్వబడిన తీర్పు కారణంగా ఉత్పన్నమైంది. ఉన్నత న్యాయస్థానం యొక్క వివాదాస్పద తీర్పులో పేర్కొన్న అన్ని వాస్తవాలను వివరించాల్సిన ఆవశ్యకత లేదు .ప్రభుత్వములోని పశుసంవర్ధక శాఖలో పెద్దఎత్తున, దాదాపు రూపాయలు 500 కోట్లు విలువగల ప్రజానిధుల దుర్వినియోగం, మోసపూరిత లావాదేవీలు, ఖాతాల తారుమారు వెలుగులోకి వచ్చాయని క్లుప్తంగా చెప్పవచ్చు. ఇది 1977-78 నుండి 1995-96 సంవత్సరాలలో జరిగింది. విద్యా సహకార మరియు మత్స్యశాఖలలోనూ ఇదే పరిస్థితి నెలకొంది. లోతైన విచారణ చేయాల్సిన అవసరం ఉందని న్యాయవాదులు అందరూ అంగీకరించారు. ఉన్నత న్యాయస్థానం అధికరణ 226 ప్రకారం తన అధికారాన్ని వినియోగించుకుని రాష్ట్ర పోలీసుల ద్వారా జరుపబడుతున్న విచారణను సెంట్రల్ బ్యూరో ఆఫ్ ఇన్వెస్టిగేషన్ (సిబిఐ) కి అప్పగించవచ్చా అనేది ఇరుపక్షాల న్యాయవాదుల మధ్య ఉన్న ఏకైక వివాదం.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వము తరఫున హాజరైన శ్రీ ఎఫ్.ఎస్ నారీమన్ గారు రాజ్యాంగంలోని షెడ్యూలు -7 లోని లిస్టు-1, ఎంట్రీ-80 మరియు ఢిల్లీ ప్రత్యేక పోలీసు చట్టము, 1946 (ఢిల్లీ స్పెషల్ పోలీస్ ఆక్టు 1946) (1946 లోని 26వ చట్టము) లోని సెక్షన్ 6 ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వము చే తగు విధంగా సమ్మతి లేకుండా రాష్ట్ర పోలీసులను మినహాయించి, ఏ ఇతర దర్యాప్తు సంస్థ కూడా రాష్ట్రములో జరిగిన ఒక నేరంపై దర్యాప్తు చేయకూడదని వాదించారు. న్యాయస్థానం, అధికరణం 226 క్రింద అధికారాన్ని వినియోగించుకుంటున్నప్పుడు ఈ పరిమితిని దృష్టిలో ఉంచుకొని ఉండాలి. న్యాయం చేకూర్చుటకు, రాజ్యాంగంలోని అధికరణం 132 క్రింద ఈ న్యాయస్థానం అధికారాన్ని వినియోగించుకోవడానికి ఈ పరిమితి వర్తించదు. అందువల్ల ఉన్నత న్యాయస్థానం ప్రజానిధుల దుర్వినియోగం, భారీ స్థాయిలో తప్పుడు కేటాయింపులు, రికార్డులను సృష్టించడం మరియు ధ్వంసం చేయడం అనే ఆరోపణలపై దర్యాప్తు చేయమని సిబిఐ ను ఆదేశించడం చట్టపరంగా సరైనది కాదు. దర్యాప్తు ప్రారంభించడంలో రాష్ట్ర

ప్రభుత్వం ఆలస్యం చేయలేదని గౌరవ శ్రీ పి పి రావు గారు వాదించారు. ముఖ్యమంత్రికి దీని గురించి తెలియగానే, ఆయన సత్వరమే చర్యలు తీసుకొని, తప్పు చేసిన అధికారులను సస్పెండ్ చేసి, కాలానుగుణంగా నివేదికలు సమర్పించేందుకు విచారణను ఏర్పాటు చేశారు. రాష్ట్రప్రభుత్వం, శాఖా పరంగా ఏ అవినీతి అధికారిని కూడా విచారణ నుండి లేదా విచారణా ప్రయత్నం నుండి రక్షించడానికి ప్రయత్నించలేదని శ్రీ రావు గారు సమర్పించారు. ఈ విధంగా తీసుకున్న సత్వర చర్య, విచారణ సరిగ్గా జరగాలని ప్రయత్నిస్తున్న ప్రభుత్వం యొక్క చిత్తశుద్ధిని సూచిస్తుంది. పోలీసుల పై ఏ విధమైన ఆరోపణ చేయబడలేదు. ఉన్నత న్యాయస్థానం రాష్ట్ర పోలీసుల నియంత్రణను పరిరక్షించి దాని దర్యాప్తును పర్యవేక్షించి ఉండవలసింది. దానికి బదులుగా, అది రాష్ట్ర పోలీసులకు ఉన్న చట్టబద్ధమైన అధికారాన్ని ఉపసంహరించి దానిని సిబిఐకి అప్పజెప్పడం రాజ్యాంగంలో ఉన్న "అధికారాల విభజన"ని భంగపరిచింది. గౌరవ న్యాయవాది శ్రీ సోలీ జె సొరాబ్ జి, అన్ని వివాదాలను సమర్థిస్తూ, భారత ప్రభుత్వ చట్టం – 1935లోని ఎంట్రీ – 39 ద్వారా ఈ అధికారం చేకూర్చబడిందని సమర్పించారు. రాష్ట్ర పోలీసులకు వారి యొక్క అధికారాలను ఉపసంహరించలేము. రాష్ట్రప్రభుత్వ అనుమతి లేకుండా, కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్థ ద్వారా దర్యాప్తుకు, ఉన్నత న్యాయస్థానం ఆదేశించలేదు.

మరొకవైపు ప్రతివాదుల తరపున వాదించిన గౌరవ న్యాయవాది శ్రీ శాంతి భూషణ్ గారు, ఉన్నత న్యాయస్థానం యొక్క అధికారం అపరిమితంగా ఉంటుందని వాదించారు. ఆ అధికారాన్ని వినియోగించుకోవడానికి స్వతహాగా విధించుకున్న పరిమితులు ఉన్నాయి. రాష్ట్రపరిపాలనలో జరిగిన మోసపూరిత లావాదేవీల తీవ్రతను దృష్టిలో ఉంచుకొని, వాటిని ఒక స్వతంత్ర సంస్థ ద్వారా దర్యాప్తు చేపించి, తప్పు చేసిన అధికారులను చట్టము ముందుకు తీసుకురావలసిన అవసరం ఉంది. ఒక స్వతంత్ర సంస్థ ద్వారా ఈ విచారణ జరిగితే, ప్రజల విశ్వాసానికి భరోసా ఉంటుంది. సి బి ఐ కి, ఏ అమాయక వ్యక్తిని తప్పుగా ఇరికించడానికి, లేదా, నిజమైన నేరస్థుడిని రక్షించడానికి ఎటువంటి కారణమూ లేదు. అందువల్ల, ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థలో, పరిపాలనపై కారు మేఘాలు కమ్ముకున్న తరుణంలో, ఒక స్వతంత్ర సంస్థ ద్వారా విచారణ జరపబడవలసిన ఆవశ్యకత ఎంతైనా ఉంది. రూ.500 కోట్లను మించిన మోసపూరిత లావాదేవీలు జరిగాయని నేరుగా రాష్ట్రప్రభుత్వం చేతనే అంచనా వేయబడినందున, అధికరణం – 226 ప్రకారం ఉన్నత న్యాయస్థానం తన విచక్షణాధికారాన్ని వినియోగించుకొని, సిబిఐను దర్యాప్తు చేయాలని ఆదేశించడం సరైనదే. న్యాయవాది శ్రీ అరుణ్ జైట్లీ, రాష్ట్ర విజిలెన్స్ ద్వారా ఆదాయ పన్ను శాఖ సమాచారం అందించినప్పటికీ, దర్యాప్తులో రాష్ట్ర పోలీసుల నిష్క్రియా పరత్వాన్ని, రికార్డులలోని సాక్ష్యాల ఆధారంగా తప్పు చేసిన అధికారులపై చార్జిషీటు వేయడాన్ని విమర్శించారు.

గౌరవ న్యాయవాది శ్రీ రాజీవ్ ధావన్, ప్రజల విశ్వాస వాదనపై తీర్పును సమర్థించారు. మరియు గౌరవ న్యాయవాది శ్రీ ఓ పి శర్మ దీనిని ప్రతిధ్వనించారు.

ఈ వాదనలను దృష్టిలో ఉంచుకొని ఉన్నత న్యాయస్థానము జారీ చేసిన ఉత్తర్వుపై ఈ న్యాయస్థానము జోక్యం చేసుకోవడం సబబుగా ఉంటుందా అనేది పరిశీలనకు తలెత్తుతున్న ప్రశ్న సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అనుమతి లేనప్పటికీ ,రాజ్యాంగంలోని అధికరణ –226 ద్వారా ఉన్నత న్యాయస్థానానికి ఉన్న అధికారం చేత సిబిఐ ను దర్యాప్తు చేయాల్సిందిగా ఆదేశించడం అనేది ఐదుగురు న్యాయమూర్తుల తో కూడిన రాజ్యాంగ ధర్మాసనం పరిశీలనలో, "రిఫరెన్స్ విషయం "గా పెండింగులో ఉంది.(ఇది, 10 మార్చి 1989 తేదీకి చెందిన ఉత్తర్వు ద్వారా, 1985 కు చెందిన డబ్ల్యుపి నెంబర్ 531 లో ఉంది) .అందువల్ల రాష్ట్ర సమ్మతి లేకుండా అధికరణం – 226 ద్వారా సి.బి.ఐ కి ఒక నేర విచారణ జరపాలని ఉన్నత న్యాయస్థానం ఆదేశించే అధికార సరిహద్దును గురించిన విషయం ఈ న్యాయస్థానం ముందు ఇప్పటికే ఉంది మరియు పరిశీలించబడుతుంది. ఇరువైపులా గౌరవ న్యాయవాదులు ప్రస్తావించిన అన్ని వాదనలను రాజ్యాంగ ధర్మాసనం పరిగణలోకి తీసుకుంటుంది మరియు పరిష్కరిస్తుంది.

రాజ్యాంగంలోని అధికరణం 136 ప్రకారం, ఇది మన జోక్యానికి తగిన కేసు కాదా అనేది ఒకటే ఇప్పటి ప్రశ్న ప్రజా ప్రయోజన వ్యాజ్యంలో రాజ్యాంగంలోని అధికరణం – 226 ప్రకారం, అధికారాన్ని ఉపయోగించడం అనేది అప్పీలు దారు తరపు న్యాయవాది ద్వారా సూచించబడినట్లుగా, రాజకీయ పార్టీకి లేదా వ్యక్తుల సమూహానికి ఎటువంటి ప్రయోజనాన్ని ఇవ్వడానికి కాదు. ఇది రాష్ట్ర పోలీసులను కించపరచడం కోసం కాదు. ప్రజా పరిపాలనలో అవినీతి అధికార యంత్రాంగం యొక్క దుష్ప్రవర్తన, అధికారిక రికార్డుల రూపకల్పన మరియు ప్రజా నిధుల దుర్వినియోగం పై ఒక స్వతంత్ర దర్యాప్తు సంస్థ ద్వారా ప్రజా విశ్వాసాన్ని కలిగించే విధంగా దర్యాప్తు జరిపించడానికి ఇది జరిగింది. అందువల్ల ఉన్నత న్యాయస్థానం ఇచ్చిన ఆదేశాలు న్యాయమైనవి. మరియు సరైనదిగా కనిపిస్తున్నాయని మరియు నిజమైన జోక్యం అవసరం లేదని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము .

అలాంటప్పుడు ఉన్నత న్యాయస్థానం ఇచ్చిన ఆదేశాలకు సవరణలు అవసరమా అన్నది ప్రశ్న పోలీసులు ఇప్పటికే వివిధ వ్యక్తులపై 40 ప్రథమిక సమాచార నివేదిక (ఎఫ్ఐఆర్) లను రూపొందించారని, 44 మంది నేరస్తులను అరెస్టు చేశారని, 239 మంది ఆస్తులను జప్తు చేశారని శ్రీ నారీమన్ ఎత్తి చూపారు. ఈ నేరాలకు పాల్పడిన వ్యక్తులందరినీ గుర్తించాల్సిన అవసరం ఉందని చెప్పడంలో ఎలాంటి లాభం లేదు. పైన పేర్కొన్న వ్యక్తులందరితో మాత్రమే కాకుండా, ఇందులో పాల్గొన్న

ఇతర వ్యక్తులు అందరితో కూడా చట్టప్రకారంగా వ్యవహరించాల్సిన అవసరం ఉంది. ఈ సవరణ చేయబడుతుంది.

సిబిఐ దర్యాప్తు నియంత్రణ ప్రారంభానికి ఉన్న భయాందోళనలను తగ్గించడానికి, దానిని పాట్నా ఉన్నత న్యాయస్థానము ప్రధాన న్యాయమూర్తి యొక్క పూర్తి నియంత్రణ మరియు పర్యవేక్షణలో ఉండాలని కూడా మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము . దర్యాప్తు అప్పగించబడిన సిబిఐ అధికారులు, సంబంధిత క్రిమినల్ కోర్టుతో పాటుగా పాట్నా ఉన్నత న్యాయస్థానం యొక్క ప్రధాన న్యాయమూర్తికి ఎప్పటికప్పుడు పురోగతిని తెలియజేయాలి.కేసును నిర్వహించే విషయంలో వారికి ఏవైనా ఆదేశాలు అవసరమైతే వాటిని అతని నుండి పొందాలి. గౌరవనీయులైన ప్రధాన న్యాయమూర్తి ఈ విషయాన్ని తన అధ్యక్షతన ఉన్న ధర్మాసనం ముందు ఆదేశాలు కొరకు ప్రవేశపెట్టవచ్చు, లేదా, ఏదైనా ఇతర తగిన ధర్మాసనాన్ని ఏర్పాటు చేయవచ్చు.విచారణ ముగిసి నివేదికలు ఖరారు చేసిన తర్వాత, ఉన్నత న్యాయస్థానం యొక్క డివిజన్ ధర్మాసనం వివాదాస్పద తీర్పులో సూచించినట్లుగా తదుపరి చర్య వేగవంతంగా తీసుకోబడుతుంది .ఉన్నత న్యాయస్థానం మరియు రాష్ట్రప్రభుత్వం తగిన సంఖ్యలో ప్రత్యేక న్యాయమూర్తులను కేటాయించి, త్వరితగతిన కేసులను పరిష్కరించి, తద్వారా సాక్ష్యాలు కోల్పోకుండా ఉండడానికి సహకరించాలి.

ఉన్నత న్యాయస్థానం డివిజన్ ధర్మాసనం, పేరా 54లో ఇప్పటికే నమోదు కాబడిన కేసులలో రాష్ట్ర పోలీసుల దర్యాప్తు నిలిపివేయబడాలన్న ఉత్తర్వు సవరించబడింది. పైన పేర్కొన్నట్లుగా మాత్రమే దర్యాప్తు ఇప్పుడు సిబిఐకి అప్పగించబడింది. పైన పేర్కొన్న ఎఫ్ ఐ ఆర్ లు ,అరెస్టులు , అటాచ్మెంట్ లతో సహా రాష్ట్ర పోలీసులు ఇప్పటికే చేసిన దర్యాప్తును సిబిఐ స్వాధీనం చేసుకోవాలని, మరియు , తగిన విధంగా వ్యవహరించాలని ఆదేశించడం జరిగింది.

అప్పీలు తదనుగుణంగా పరిష్కరించబడుతుంది. ఖర్చులు లేవు.

అప్పీళ్లు పరిష్కరించబడ్డాయి.